

MIKOŁAJ SYN HINCZY (Hinczowic) z Kazimierza

(zm. 26 XI 1434 r.)

Wywodził się z rodziny mieszczan kazimierskich. Jego ojcem był Hincza, rajca i wójt z Kazimierza pod Krakowem, budowniczy królewski. Jako młody człowiek pomagał rodzicom w interesach. Zapewne po nich odziedziczył kamienicę i plac na rynku na Kazimierzu.

Studia na odnowionym Uniwersytecie Krakowskim ukończył, zdobywając w 1404 r. magisterium sztuk. Po studiach podjął pracę na Wydziale Sztuk. Jego nazwisko znalazło się na liście wykładowców tego wydziału w semestrze zimowym 1407/1408 r. W kwietniu 1412 r. wybrano go na rektora uniwersytetu na roczną wówczas kadencję. Był to czas, kiedy uczelnia odbudowywała się po kryzysie końca pierwszego dziesięciolecia i systematycznie zwiększała liczbę studentów oraz poszerzała swą bazę materialną. Wybór Mikołaja znajdował być może dodatkowe uzasadnienie w jego znakomitych stosunkach na dworze królewskim. Nie wiemy, kiedy Mikołaj podjął studia prawnicze. Na początku 1421 r. miał już stopień bakałarza dekrétów, a rok później – doktorat prawa kanonicznego. Wykłady z prawa kanonicznego mógł

zatem rozpocząć w 1422 r. Gdy w 1419 r. rektor uniwersytetu prosił papieża Marcina V o potwierdzenie nadania uniwersytetowi m.in. parafii Świętego Krzyża w Luborzycy, Mikołaj był tam plebanem. Reforma prebend uniwersyteckich dokonana przez Wojciecha Jastrzębca w 1422 r. określiła warunki obejmowania beneficjum luborzyckiego. Miało ono stanowić uposażenie doktora dekrétów lub licencjata pracującego na Wydziale Prawa, który nadto powinien wykazywać się

Kodeks ofiarowany uniwersytetowi przez Mikołaja Hinczowica z notą proveniencyjną na oprawie (BJ rkps 1752)

umiejętnością głoszenia kazań w języku polskim. Zapewne Mikołaj spełniał te warunki, choć plebanię objął kilka lat przed reformą. Niewątpliwą jego zasługą było zbudowanie w Luborzycy nowego, ceglanego kościoła w stylu gotyckim. Ponadto ofiarował kościołowi kielich, należący uprzednio do kolegiaty św. Michała na Wawelu, pierwotnie romański, a z polecenia Mikołaja przerobiony w stylu gotyckim. Plebanem luborzyckim był Mikołaj prawdopodobnie aż do śmierci.

Równolegle z pracą na uniwersytecie służył na dworze króla Władysława Jagiełły, gdzie pełnił odpowiedzialny urząd kustosa skarbu, inaczej podskarbiego królewskiego (1411–1427), a następnie podskarbiego koronnego (1429–1430). Był ważną postacią krakowskiego Kościoła. Prawdopodobnie jako królewski protegowany przed 8 listopada 1411 r. otrzymał prebendę kanoniczną w kolegiacie św. Jerzego na Wawelu, którą dzierżył do 1427 r. Jeszcze w 1411 r. łączył ją z probostwem w kościele św. Anny w Krakowie. Papież nakazał mu zrezygnować z probostwa w wypadku awansu na prałaturę scholastyka w kapitule katedralnej, o którą wówczas toczył proces. Wiosną 1413 r. wszedł do grona krakowskiej kapituły katedralnej, objawwszy kanonię tzw. rzezawską, tj. uposażoną dziesięcinami m.in. ze wsi Rzezawa. Od tej chwili przez niemal dwadzieścia lat był gorliwym kanonikiem. Uczestniczył w posiedzeniach kapitułnych, towarzyszył kolejnym biskupom: Wojciechowi Jastrzębcowi i Zbigniewowi Oleśnickiemu, świadkując na licznych dokumentach. Wśród prebend Mikołaja znalazła się ponadto altaria św. Stanisława w katedrze krakowskiej (1411, 1427) i prepozytura kolegiaty św. Michała na Wawelu (przed 1431 r.). W 1427 r. roczny dochód z jego beneficjów oszacowano na 50 grzywien. Starał się wówczas o dyspensę papieską na łączenie (kumulowanie) beneficjów i zgodę tę otrzymał. Źródła papieskie przynoszą wiadomości o jego zabiegach o uzyskanie prałatury scholastyka (1411, 1424) i kantora w katedrze krakowskiej (1430) oraz prebendy kanonicznej w kolegiacie łączyskiej (1430, 1435). W gronie krakowskiej kapituły katedralnej wystąpił po raz ostatni w 1432 r. Mieszkał w domu należącym do kapituły katedralnej przy ulicy Kanonicznej (obecnie nr 25), przebudowanym z jego inicjatywy, który zwano później „Domem Hinczowica”.

Ceniono jego doświadczenie prawnicze, powołując go na sędziego polubownego w rozmaitych sporach. O uznaniu, jakim go darzono, świadczy fakt, że w 1426 r. arcybiskup gnieźnieński Wojciech Jastrzębiec powołał Mikołaja do komisji mającej zbadać cuda królowej Jadwigi. Obok Hinczowica należeli do niej kanonicy i profesory uniwersyteccy: Stanisław ze Skarbimierza, Paweł Włodkowic, Piotr Wolfram, Adam z Będkowa, Jakub z Zaborowa, Tomasz z Chrobrza i Paweł z Zatora. W zbiorach rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej zachowały się legowane uniwersytetowi książki Mikołaja o tematyce teologicznej, zawierające m.in. komentarze różnych autorów do *Sentencji* Piotra Lombarda, traktat antyhusycki, drobne kazania i kwestie (BJ rkps 1374, 1752, 1761, 2183). Przynajmniej dwa spośród rękopisów należały wcześniej do teologa Łukasza z Wielkiego Koźmina. Być może zatem Mikołaj odziedziczył księgi po nim. W literaturze przypisywano mu niekiedy zainteresowania magią, a także nekromancją; tezy te współcześnie nie wytrzymują krytyki.

Zmarł najpewniej 26 listopada 1434 r. Uniwersytet wymieniał jego imię w modlitwach za zmarłych, zaliczając go do grona magistrów Wydziału *Artium*. W swoich czasach był niewątpliwie osobistością wpływową na dworze monarszym, w kręgu katedralnym i na uniwersytecie. Kronikarz Jan Długosz wspominał go jako człowieka dobrego i praworządnego.

Akta Kamery Apostolskiej, t. 4: *Annaty z Królestwa Polskiego w XV wieku (1421–1503)*, wyd. M.D. Kowalski, Kraków 2002 [Monumenta Poloniae Vaticana, t. 10], nr 327, 329; BP 3 nr 1334, 1464; BP 4 nr 1424, 1984; MUK 1400–1508 I s. 18 [P75], s. 75; NKP 1402–1521 s. 195 [03/21M], s. 193 [M28]; W. Bukowski, *Luborzyca*, SHGKr 3, s. 733, 737; T. Chrzanowski, M. Kornecki, *Sztuka Ziemi Krakowskiej*, Kraków 1982, s. 44; M. Kowalczyk, *Wypominki Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1431/1432, 1453 i 1458*, „*Studia Warmińskie*” 9, 1972, s. 532, 534 [przedruk w:] Kowalczyk *Colligite* s. 196, 198; A. Kowalska-Pietrzak, *Prałaci i kanonicy kapituły łączyckiej do schyłku XV wieku*, Łódź 2004, s. 389; M.D. Kowalski, *Uposażenie krakowskiej kapituły katedralnej w średniowieczu*, Kraków 2000, s. 222–223; *idem*, *Zapomniany kalendarz-nekrolog kapituły krakowskiej z XV wieku*, „*Nasza Przyszłość*” 87, 1997, s. 137; B. Láng, *Unlocked books. Manuscripts of Learned Magic in the Medieval Libraries of Central Europe*, Pennsylvania State University Press 2008, s. 216–217; J. Michalewicz, *Szkoła parafialna w Luborzycy i jej związki z Uniwersytetem Jagiellońskim (1401–1803)*, „*Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego*” 140, 1966, *Prace Historyczne*, z. 17, s. 91; K. Ożóg, *Uczni w monarchii Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły (1384–1434)*, Kraków 2004, s. 44, 55, 153, 333, 336; *idem*, *Związki Uniwersytetu Krakowskiego z kapitułą katedralną krakowską u schyłku XIV i w pierwszej ćwierci XV wieku*, „*Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie*” 43, 1998, s. 27–28; Pietrzyk *Poczet* s. 35; Z. Kozłowska-Budkowa, *Odnowienie jagiellońskie Uniwersytetu Krakowskiego (1390–1414)* [w:] *Dzieje UJ* s. 74; W. Świeboda, *Tajemniczy list królowej Anny Cylejskiej w sprawie Mikołaja astrologa*, „*Studia Źródłoznawcze*” 48, 2010, s. 87.

Dagmara Wójcik-Zega